

MAANDBLAD VAN „OUD-UTRECHT”

VEREENIGING TOT BEOEFENING EN TOT VERSPREIDING VAN DE KENNIS
DER GESCHIEDENIS VAN DE STAD EN DE PROVINCIE UTRECHT

DECEMBER
1956

ONDER REDACTIE VAN
H. DE JONG

29e JAARGANG
N° 12

Redactie-adres: Aurorastraat 26, Utrecht. Administratie: Mr. N. B. ten
Bokkel Huinink, secretaris der vereniging, Nieuwe Gracht 133, Utrecht.
Gironummer 575520 ten name van „Oud-Utrecht”

SNELLENBURCH.

Op de hekpalen naast een boerderij in het boveineind van Benschop liet eens een eigenaar schilderen: „Ieder gaat zijns weegs”.

Die simpele waarheid heeft deze hofstede „Snellenburch” wel ervaren. Oude mensen herinneren zich nog dat het wapen van Benschop, hetwelk ook het wapen van „Snellenburch” was, in de voorgevel was aangebracht. Het bestaat in een schild van goud beladen met een balk van sabel (zwart) terwijl een gestreepte band van rood en zilver dwars er overheen loopt. Men merkt uit dit wapen dat het verband heeft met dat van IJsselstein. En dat is ook geen wonder.

Daar over de ridderhofstad Snellenburch, Snellenburg of ook Snellenburgh genaamd blijkbaar slechts weinig te vinden is, willen we iets ervan vermelden.

In 1105 leefde Wolfger van Amstelle, die in Amsterdam schout was en dus een rechterlijk ambt bekleedde. Deze heer moet reeds vele goederen bezeten hebben langs Lek en IJssel. Eén van zijn nakomelingen, Gijsbrecht IV, gaf aan een jongere zoon Arent of Arnoud ten geschenke Achtersloot en IJsselstein. Deze bouwde (volgens P. H. Witkamp) ongeveer in het jaar 1250 het kasteel aldaar. Arent of Arnoud gaf aan zijn zoon, wederom een Arent, het dorp Benschop, een grondbezit van ongeveer 2200 hectare land, waaronder veel bos en riet.

Ofschoon in Benschop kerk en toren reeds hebben bestaan, ging deze Arent niet ver van zijn vader wonen, namelijk een kwartier gaans van IJsselstein, en wel op Snellenburch. Daar was de grondslag hoger en misschien betekende Snellenburch toen reeds meer dan een gewoon gebouw.

Het lijkt mij niet onwaarschijnlijk dat het deze Arent geweest is die het kasteel Vreeland zo heldhaftig verdedigd heeft tegen bisschop Jan van Nassau en graaf Floris V. Wij weten, dat toen in 1280 de Hollanders opnieuw kwamen opdagen, Vreeland zich over

moest geven en Gijsbrecht en zijn broeder Arent naar Zeeland werden meegevoerd als gevangenen.

In elk geval bestond er een vete tussen Floris V en Arent van Amstel, thans Arent van Benscoop geheten, hetwelk geleid heeft tot de moord op de graaf in 1296. Gijsbrecht en Arent moesten immers al hun heerlijkheden aan Floris V afstaan en dus ook Snellenburch. Arent kreeg het weer in leen terug. Deze gedwongen overeenkomst had plaats op 21 maart 1287.

Bekend is, dat het Arent van Benscoop was, die de valk van 's graven hand rukte en zei: „Gij zult die niet meer nodig hebben” Na de moord vluchtte Arent met enige edelen in het sterke slot Kronenburg te Loenen. Toen men na een langdurig beleg het kasteel had veroverd, werd Arent in handen gegeven van Dirk van Cleve opdat deze hem zou berechten. Daar is echter niets van gekomen.

Graaf Jan van Henegouwen gaf aan zijn broeder Guy de bezittingen van de Van Amstels. Deze werd in 1301 bisschop van Utrecht. Graaf Willem III (de Goede) lijfde al de goederen van Van Amstel bij Holland in. In 1300 ongeveer wordt Snellenburch vermeld als een riddermatige hofstede. Dit jaartal staat nu nog in de voorgevel.

Het schijnt mij toe dat tijdens Willem de Goede de Van Amstels weer eigenaar geworden zijn van Snellenburch. In 1469 is een Willem van Snellenburch schout van Utrecht en in 1500 wordt in de ridderschap genoemd een zekere Arent van Snellenburch, terwijl in vroeger jaren er ook een Botter van Snellenburch bestond. Deze Botter van Snellenburch was iemand uit een oud geslacht dat reeds in 1145 in de charters vermeld staat.

Ongeveer in 1534, dus tijdens Arent van Snellenburch, is de hele ridderhofstad door brand vernield. Belangrijke archiefstukken zijn daarbij verloren gegaan. Daarvandaan dat bij de registratie van de ridderhofsteden Snellenburch niet wordt genoemd. In 1535 lag het immers tegen de vlakte.

Intussen zijn de landerijen in bezit gebleven van de heren Botter. Jan Botter was in 1554 schepen van Utrecht en Hendrik Botter fungeerde als eerste lijfarts van de aartsbisschop en als stadsdokter te Keulen. Naderhand werd hij lijfarts van de hertog van Gulick en Kleef en weer later van de graaf van Hessen. Ook is bekend mr. Levinus Botter, secretaris van Amersfoort en nadien reviseur van het Hof van Utrecht.

De ridderhofstad is weer opgebouwd en in het begin van de achttiende eeuw kwam het goed aan de baron de Milan Visconti. De leden van dat geslacht Visconti, een jongere tak van de hertogen van Milaan, waren baronnen van het Duitse rijk. De laatste telg van dit geslacht vermaakte Snellenburch bij uiterste wilsbeschikking aan zijn nicht jonkvrouwe Johanna Jacoba gravinne Gui-

ton de la Chapelle, die later huwde met jonkheer Benjamin graaf Picot de la Mentaye. Deze overleed op Snellenburch op de leeftijd van 97 jaar en drie maanden.

In 1729 was Snellenburch een prachtig herenhuis. Veertien grote ramen waren er in de voorgevel (zeven boven en zeven beneden) terwijl er bovendien op de tweede verdieping een zeer breed raam was aangebracht. Er is een goed schilderij van gemaakt dat nu nog hangt in de boerderij van de weduwe Verwey, de tegenwoordige bewoonster.

Na de dood van de 97-jarige voornoemd, werd het goed vermaakt aan jonkvrouwe Wilhelmina Frederica Henriëtte de Flordorp de Glabecqua, die in 1796 ook vrouwe van Hinderstein werd. Wilhelmina sproot uit een oud-adelijk Zuidbrabants geslacht. Zij trad in het huwelijk met jonkheer Friedrich Johan Freiherr von Derfelden von Lautell. Deze was luitenant-kolonel en adjudant van de erfprins van Oranje Nassau. Hij was uit een adellijk geslacht in Lijfland gesproten en stond in dienst van stadhouder Willem V, en zijn zoon Willem Frederik.

Na Friedrichs overlijden werd Snellenburch geërfd door zijn zoon jonkheer Gijsbert Franco baron van Derfelden van Hinderstein, buitengewoon kamerheer des konings en lid van de staten van Utrecht. Het gebouw stond in 1850 beschreven als te zijn van latere tijd. Er moesten echter nog kluizen bestaan van het oude gebouw die later onder aarde zijn bedekt.

Jonkheer Gijsbert werd dan op 2 juni 1823 eigenaar van Snellenburch; hij verkocht het voor zeer korte tijd in 1840 aan Adrianus van Dorssen, metselaar te Utrecht, die het koetshuis en de stallen moest afbreken. Op 25 maart 1841 kocht de baron het weer terug. Het zal dus wel een schijnverkoop geweest zijn. „Westenburch”, dat bij de heerlijkheid hoorde, werd in hetzelfde jaar (1840) eveneens verkocht, en „Oostenburch” dat er eveneens bij hoorde in 1847.

Gijsbert Franco trouwde met Adriana Magteld Lycklama a Nyeholt. Meer dan dertig jaren heeft Gijsbrecht Franco op Snellenburch gewoond. Na zijn dood werd Jacoba Aletta Lycklama a Nyeholt de enige erfgenaam. Zij verkocht het goed direct aan haar broeder George Albert, kapitein van de infanterie voor f 22.000. Bij deze verkoop werd Snellenburch aangeduid als een partij bos, griend- en bouwland 15 bunders, 68 roeden en 34 ellen strekkende tot over de achterzijde der kade.

George Albert kwam door koop op 31 augustus 1857 in het bezit van Snellenburch. In 1872 blijkt een zekere Simon Dirk Schouten eigenaar te zijn want deze verkoopt het 25 september 1872 aan de heer Galis. Deze schijnt er niet veel profijt van getrokken te hebben, want „de heer van Snellenburch” stond als arm bekend. Hij verkocht het goed in 1886 aan Floris Verwey, veehouder te

Benschop, iemand uit een oud geslacht der Van Rossums, welks familiewapen nog is te zien.

Het grote herenhuis werd gedeeltelijk afgebroken en verbouwd (in datzelfde jaar) en zijn zoon Jan Verwey is er veel jaren boer geweest. In de voorgevel leest men dan ook „Riddermatig Landgoed Snellenburch 1300”, maar aan de andere zijde: „Is verbouwd tot boerderij 1886”. Wanneer Snellenburch in de verkoop kwam, werd er altijd bijgevoegd het bezit van twee hoge banken in de hervormde kerk.

Jan Verwey is na zijn dood opgevolgd door zijn zoon Martinus, wiens weduwe er nog woont met haar kinderen. Zij vertoonde mij zeer welwillend verschillende notarisacten, die zeer belangwekkend zijn. Snellenburch wordt in 1840 beschreven als een aangenaam gelegen landgoed.

Helaas is veel van vroegere glorie verloren gegaan. De mooie vijvers achter de tuin zijn gedicht met snoeihout. Van deze sierlijk aangelegde tuin is niets meer te zien. Alleen het schilderij in het voorhuis getuigt ervan. Toch heeft het nog vele eigenschappen van een oude herenplaats. De ramen in de voorgevel zijn groot in tegenstelling met veel kleine ruiten in andere oude gebouwen (wegens belasting op grote ruiten). Het achterhuis is geheel met grote marmere tegels betegeld. In de ruime voorkamer ziet men een prachtig plafond met in het midden een sierlijk ornament. Het plafond is ongeveer veertig centimeter dik. Naast het goed ligt nog een zogenaamd kanaal, waarschijnlijk gegraven in vroeger jaren ter bescherming. Achter het huis was er een brede laan van oude bomen welke liep van Oostenburch naar Westenburch.

In 1795 werd het wapen van Snellenburch uit de voorgevel gehakt. De bezitter was immers adjudant van de erfprins. Toen de Fransen vertrokken waren heeft men het wapen er weer aangebracht. Het mooie wapen van De Milan Visconti bevindt zich nog in de hervormde kerk.

Vele vragen blijven voor mij onbeantwoord, bij voorbeeld of er verband bestaat tussen Snellenburch en het niet ver gelegen Snelrewaard. En of Botter van Snellenburch familie was van Botterman die in 1411 te Utrecht genoemd werd. Maar deze gegevens zijn al voldoende om u ervan te overtuigen, dat de tegenwoordige boerderij Snellenburch een lange en boeiende historie achter zich heeft.

E. VAN OOSTEROM

SAKEN VAN CLEYNDRER IMPORTANTIE.

Handelsbetrekkingen.

In de onmiddellijke omgeving van de stad Utrecht woonden vroeger, en zelfs nog tot in het begin dezer eeuw, veel groentenen fruittelers. Zóóveel, dat men zich misschien wel eens afge-